

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 2 mars 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss del av statslån till Slite—Roma järnvägsaktiebolag.

(4:e avd.)

I en till riksdagen den 5 februari 1926 avlåten proposition, nr 100, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att av statens fordran hos Slite—Roma järnvägsaktiebolag på grund av det bolaget beviljade statslån å 339,000 kronor må avskrivas ett belopp av 30,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Genom beslut den 30 april 1925 har Kungl. Maj:t — i enlighet med riksdagens bemyndigande — medgivit, att Slite—Roma järnvägsaktiebolags den 30 juni 1923 beräknade kapital- och ränteskuld, 831,616 kronor 8 öre, å det bolaget beviljade statslån å 339,000 kronor finge, räknat från och med den 1 juli 1925, regleras sålunda, att dels ett belopp av 369,510 kronor, motsvarande det ursprungliga statslånet, 339,000 kronor, jämte två års ränta därå, skulle bilda ett nytt lån och dels av återstoden, utgörande 462,106 kronor 8 öre jämte nedan angiven ränta, finge för varje tidsperiod av ett år avskrivas ett belopp av 30,000 kronor.

För åtnjutande av denna förmån har som villkor stadgats bland annat, att bolaget skulle före den 1 maj varje år till riksgäldskontoret avlämna garantiförbindelse, av beskaffenhet att kunna godkännas av fullmäktige i riksgäldskontoret, för behörigt erläggande av annuiteten för löpande år å det nya statslånet. Varje avskrivning skulle avse i första hand upplupen ränta efter fem procent å då kvarstående belopp av den del av 462,106 kronor 8 öre, som ej utgjorde anståndsrenta å det ursprungliga statslånet, eller 439,293 kronor 34 öre samt till återstående del sistnämnda skuldbelopp. Sedan omförmälda belopp, 439,293 kronor 34 öre, jämte ränta därå på sätt nyss sagts avskrivits, skulle återstoden av 462,106 kronor 8 öre eller 22,812 kronor 74 öre, motsvarande anståndsrenta å det ursprungliga statslånet, av skrivas.

I skrivelse den 21 december 1925 har nu bolaget anfört, att på grund av vissa inträffade ytterligare driftsvårigheter icke blott medel till verkställande

av den stadgade annuiteten, 30,000 kronor, komme att saknas, utan även driftförlust komme att uppstå.

Garanterna för järnvägen hos riksgäldskontoret, Othems kommun och Slite Cement och Kalk Aktiebolag, hade på den grund ansett sig böra intaga den ståndpunkt, att de ville, därest likvidation kunde undvikas för järnvägen, i stället för att ställa garanti för annuitetens betalande, i den mån det kunde bliva för dem möjligt, tillskjuta medel för driftens uppehållande. Då järnvägen ej hade andra skulder än till staten, skulle alltså på statsmakternas beslut bero, om likvidation kunde undvikas. Då två tredjedelar av aktiekapitalet gått förlorat, vore bolaget jämlikt § 97 mom. 1 av aktiebolagslagen skyldigt träda i likvidation. Därest statsmakterna medgäve, att så stor del av skulden till staten avskreves, att ej bestämmelserna i nämnda lagrum behöfve tillämpas, torde dock, därest ej ytterligare oförutsedda händelser inträffade för järnvägen, trafiken tills vidare kunna uppehållas. Medräknades den s. k. anståndsrentan, torde för närvarande omkring 25,000 kronor av aktiekapitalet vara att räkna som förlorat och alltså nu av staten behöva avskrivas.

Fullmäktige i riksgäldskontoret anföra i yttrande den 28 januari 1926 följande:

»I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finna fullmäktige ej önskvärdt, att bolaget för närvarande träder i likvidation, i vilket fall riksgäldskontoret sannolikt bleve nödsakat att för statsverkets räkning inköpa järnvägen. Att lämna bolaget ett sådant allmänt medgivande om avskrivning, som i skrivelsen begärts, synes emellertid ej heller fullmäktige böra ifrågakomma, utan vilja fullmäktige ansluta sig till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uttalande om nödvändigheten av, att en utredning verkställas rörande utsikterna att för framtiden ernå ett bättre tryggt driftresultat å bolagets järnväg. Därvid torde, på sätt styrelsen framhållit, böra i främsta rummet beaktas möjligheten att genomföra en sammanslagning eller gemensam förvaltning med Klintehamn—Roma och Klintehamn—Haxarve järnvägar. Slite—Roma järnvägsaktiebolags ledning har sedan länge haft sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål, men något resultat har hittills ej kunnat ernås. Det förefaller fullmäktige uppenbart, att avsevärda besparingar och även andra fördelar skulle för alla ifrågavarande järnvägar vara att vinna genom en sammanslagning eller samförvaltning. Jämväl fullmäktige vilja således uttala sig för att åtgärder i detta syfte vidtagas och att en blivande överenskommelse mellan järnvägarna om möjligt träffas redan under år 1926. Före frågans avgörande erfordras givetvis en ingående utredning rörande den lämpligaste formen för en sammanslagning m. m. Det synes fullmäktige lämpligt, att utredningen verkställas genom en av fullmäktige, i samråd med kungl. järnvägsstyrelsen och eventuellt Svenska järnvägsföreningen, utsedd delegation av exempelvis tre personer, varav en bör representera statens järnvägar, en riksgäldskontoret och en vara tjänsteman vid enskild järnväg. Fullmäktige föreställa sig, att ifrågavarande tre järnvägars ägare, Slite—Roma, Klintehamn—Roma och Sydvästra Gotlands järnvägsaktiebolag, med den ställning de intaga till staten ej komma att motsätta sig, att utredning verkställs och att denna sker på sätt fullmäktige ifrågasatt.

För att ej Slite—Roma järnvägsaktiebolag skall bliva nödsakat att under år 1926 träda i likvidation torde emellertid vara nödvändigt, att medgivande lämnas till avskrivning av eu del av bolagets skuld för statslånet; och har

det belopp, som nu skulle behöva avskrivas, av bolaget angivits till 25,000 kronor. Fullmäktige få sålunda tillstyrka, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva omedelbar avskrivning av berörda belopp i avvaktan på resultatet av den ifrågasatta undersökningen. Vare sig denna leder till en överenskommelse om sammanslagning respektive samförvaltning av ifrågasvarande tre järnvägar eller ej, läser det bliva nödvändigt att för 1927 års riksdag framlägga frågan om vidare reglering av Slite—Roma järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.»

Departementschefen har upplyst, att, enligt vad bolaget meddelat, det, sedan bolagets ovanberörda ansökan avgavs visat sig, att trafikinkomsterna under år 1925 blivit omkring 12,000 kronor mindre än under år 1924. På grund härav vore en avskrivning med det föreslagna beloppet, 25,000 kronor, icke tillräcklig, utan har hemställts, att ett belopp av 30,000 kronor måtte avskrivas, för att bolaget icke skulle nödgas träda i likvidation under år 1926. Enligt vad departementschefen inhämtat, vore från riksgäldskontorets sida intet att erinra häremot.

Med hänsyn till vad sålunda upplysts, ansåge sig departementschefen böra tillstyrka, att av statens fordran hos bolaget nu avskreves ett belopp av 30,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har en undersökning rörande möjligheterna att genom en sammanslagning av Slite—Roma järnväg med vissa andra banor på Gotland nedbringa driftkostnaderna för ifrågasvarande järnväg ifrågasatts. Utskottet, som måste finna angeläget, att en utredning i sådant syfte snarast kommer till stånd, har emellertid i avvaktan på slutförandet av densamma icke velat motsätta sig, att det begärda medgivandet nu lämnas om avskrivning av ett belopp av 30,000 kronor av statens nuvarande fordran hos bolaget.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att av statens fordran hos Slite—Roma järnvägsaktiebolag på grund av det bolaget beviljade statslån å 339,000 kronor må avskrivas ett belopp av 30,000 kronor.

Stockholm den 2 mars 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Oscar Olsson, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, C. G. Ekman, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, E. J. G. Rosén, E. A. Hallin, J. G. Waller och A. R. Rooth;
från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, A. Wiklund, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å. Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, B. F. son Holmgren, J. Olofsson i Digernäs, E. G. E. Eriksson i Stockholm och C. Lindskog.